

використання (фактичного чи умовного). При цьому вартість земельної ділянки визначається як різниця між очікуваним доходом від продажу поліпшеної ділянки (чи капіталізованим чистим операційним або рентним доходом від її використання) і витратами на земельні поліпшення.

Для визначення поточної вартості майбутніх доходів і витрат, які нерівномірно розподіляються в часі, застосовується дисконтування відповідних грошових потоків.

Для поліпшеної земельної ділянки вартість землі може бути визначена шляхом установлення характерного співвідношення між ринковою вартістю землі та земельних поліпшень у районі розташування об'єкта оцінювання.

Висновки. У статті розглянуто питання правового регулювання організації судових товарознавчих експертиз і експертних, товарознавчих досліджень в Україні з питань оцінювання земельних ділянок.

Установлено, що економічний механізм регулювання земельних відносин в Україні ґрунтується на двох різновидах грошового оцінювання земельних ділянок: нормативному (податковому) та експертному.

Основною пропозицією щодо проведення товарознавчих експертиз і товарознавчих досліджень в Україні з питань оцінювання земельних ділянок є така – оновити нормативну базу технічної документації, зокрема гармонізувати норми вітчизняної нормативної документації із зарубіжними нормами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № № 40, 40–42. – Ст. 1530.
2. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 31. – Ст. 128.
3. Про судову експертизу : Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994.
4. Про оцінку майна, майнових прав і професійну оціночну діяльність в Україні : Закон України від 12 липня 2001 р. № 2658-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001.
5. Про експертну грошову оцінку земельних ділянок : Постанова Кабінету Міністрів України від 13 листопада 2002 р. № 1531 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 24.
6. Про затвердження Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» : Постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2003 р. № 1440 // Відомості Верховної Ради України. – 2003.
7. Про Методику грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.1995 р. № 213 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 97.
8. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень : Наказ Мініюсту України від 08 жовтня 1998 р. № 5315 // Відомості Верховної Ради України. – 1998.
9. Про затвердження Порядку проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок : Наказ Державного комітету України по земельних ресурсах від 09 січня 2003 р. № 2 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 1.

УДК 341.21

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ГРУЗІЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ (ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ)

LEGAL REGULATION OF POLICE NATIONAL POLICE GEORGIA AND UKRAINE (COMPARATIVE ANALYSIS)

Фільштейн І.В.,
слідчий СУ ГУ Національної поліції
в Кіровоградській області

У статті розглянуто питання правового регулювання діяльності поліції Грузії та Національної поліції України. Також проведений аналіз деяких нормативно-правових актів, які стосуються роботи поліції вищевказаних держав. Під час аналізу визначено, що незважаючи на існуючі в Законі України «Про Національну поліцію» недоліки, створено правову базу функціонування Національної поліції в Україні.

Ключові слова: поліція Грузії, Національна поліція України, грузинська модель реформи, принципи діяльності, порівняльний аналіз.

В статье рассмотрены вопросы правового регулирования деятельности полиции Грузии и Национальной полиции Украины. Также проведен анализ некоторых нормативно-правовых актов, касающихся работы полиции вышеуказанных государств. При анализе установлено, что несмотря на существующие в Законе Украины «О Национальной полиции» недостатки, создано правовую базу функционирования Национальной полиции в Украине.

Ключевые слова: полиция Грузии, Национальная полиция Украины, грузинская модель реформы, принципы деятельности, сравнительный анализ.

The questions of legal regulation of police National Police of Georgia and Ukraine. Also analyzed some regulations related to police work above states. The analysis determined that despite existing Law of Ukraine «On the national police» flaws, creates legal base of National Police in Ukraine.

Key words: police Georgia, Ukraine National Police, Georgian model of reform, principles of comparative analysis.

Актуальність теми. Як відомо, при реформуванні органів внутрішніх справ України керівництвом держави обрана грузинська модель поліції (фактично американська), яка, на його думку, є найбільш успішною на пострадянському просторі. Для реалізації цих планів запрошені грузинські фахівці, яким доручено очолити реформу органів внутрішніх справ України.

Для розуміння того, який напрямок вибрали реформатори, та на якій правовій базі вони будують Національну поліцію України є корисним дослідити нормативно-правову основу, на якій створювалася поліція Грузії і, по-можливості, зробити порівняльний аналіз новітнього законодавства України в цій сфері.

Правовою основою діяльності поліції, як зазначається в Законі України «Про Національну поліцію», є Конституція Грузії, міжнародно-правові документи, закон Грузії «Про поліцію», інші закони, підзаконні акти Президента, уряду, прем'єр-міністра Грузії та міністра внутрішніх справ Грузії. Особливе значення для організації діяльності поліції відіграє Загальний адміністративний кодекс Грузії та Кримінально-процесуальний кодекс Грузії [1].

Як і в Грузії, правовою основою діяльності Національної поліції, як зазначається в Законі України «Про Національну поліцію», є Конституція України, міжнародні договори, Закон України «Про Національну поліцію», інші закони, акти Президента, парламенту, Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти МВС України тощо (ст. 3) [2].

Виклад основного матеріалу. Нині основним нормативно-правовим актом, який визначає побудову та діяльність поліції Грузії, є закон Грузії «Про поліцію» № 1444-ІС, підписаний Президентом Грузії М. Саакашвілі 4 жовтня 2013 року і введений в дію з 1 січня 2014 року. З прийняттям зазначеного закону втратили чинність закони Грузії «Про поліцію» від 27 липня 1993 року та «Про прикордонну поліцію Грузії» від 27 грудня 2006 року [3].

З набранням чинності Закону України «Про Національну поліцію» втратив чинність Закон України «Про міліцію», одночасно змінилася структура органів внутрішніх справ. Замість міліції, що діяла в складі МВС України, створена Національна поліція, але також у складі МВС України. Діяльність поліції спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ.

Закон Грузії «Про поліцію» визначає поліцію, як систему правоохоронних органів, які здійснюють виконавчу владу, входять у систему Міністерства внутрішніх справ Грузії, проводять превентивні заходи реагування на правопорушення з метою забезпечення громадської безпеки та правопорядку (ст. 3).

Закон України «Про Національну поліцію» визначає Національну поліцію, як центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку (ст. 1).

Грузинський закон визначає принципи діяльності, правові форми організаційного устрою, функції,

повноваження поліції Грузії, порядок проходження служби, гарантії правового та соціального захисту поліцейських та контроль за діяльністю поліції.

Основними принципами діяльності грузинської поліції є принципи поваги та захисту прав і свобод людини, політичний нейтралітет, принцип законності, співрозмірності поліцейських заходів, дискретності повноважень, прозорості діяльності поліції. До принципів, на яких будується діяльність української поліції, відносяться принципи верховенства права, захист прав та свобод громадян, законність, відкритість та прозорість, політична нейтральність, безперервність, взаємодія з населенням.

Окремо законом Грузії «Про поліцію» визначені функції поліції, це, насамперед, захист прав та свобод громадян, майна, попередження, розкриття злочинів та інших правопорушень, здійснення досудового розслідування, захист державного кордону, аналіз та розробка стратегії та заходів боротьби зі злочинністю, здійснення дозвільної, ліцензійної та реєстраційної діяльності, забезпечення безпеки дорожнього руху, забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства, боротьба з нелегальною міграцією, здійснення пошуково-рятувальних робіт, реагування на надзвичайні ситуації.

Завданнями української поліції є надання поліцейських послуг у певних сферах, саме надання послуг, що свідчить про бажання української правоохоронної системи відійти від каральних функцій до функцій надання правоохоронних послуг населенню, до діяльності, яка отримала в світовій практиці назву «community policing». До завдань поліції закон відносить забезпечення публічної безпеки і порядку; охорону прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидію злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг із допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги (ст. 2).

Законом визначений перелік повноважень поліції та заходів, які можуть бути застосовані поліцією з метою виконання покладених на нею завдань. Слід звернути увагу на детальну регламентацію поліцейських заходів, прямо визначається можливість застосування технічних засобів при здійсненні охорони громадського порядку та попередженні правопорушень.

Здійснення оперативно-розшукових заходів поліцією та іншими підрозділами МВС Грузії здійснюється на підставі закону «Про оперативно-розшукову діяльність» та іншими законами і підзаконними актами, наприклад, законами «Про службу громадської безпеки», «Про контррозвідальну діяльність» тощо. Аналогічний закон існує в Україні, це Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Відповідно до закону Грузії «Про поліцію» визначає можливість при виконанні своїх професійних обов'язків застосування засобів примусу. Поліція Грузії має право застосовувати примус, під яким розуміється застосування поліцією в разі необхідності фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї для реалізації функцій поліції.

У Законі України детально прописані можливості поліції щодо застосування певних засобів впливу. Як зазначає закон, для виконання поставлених завдань поліція має право застосовувати поліцейські превентивні заходи та заходи примусу.

До превентивних заходів відносяться: перевірка документів особи; опитування особи; поверхнева перевірка і огляд; зупинення транспортного засобу; вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння реччю; проникнення до житла чи іншого володіння особи; перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; перевірка дотримання обмежень, установлених законом, стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб; поліцейське піклування. До заходів примусу закон відносить фізичний вплив, застосування спеціальних засобів, застосування спеціальних засобів.

До складу поліції, у відповідності із законом Грузії «Про поліцію», входять як сама поліція, так і прикордонна поліція, їхні структурні та територіальні підрозділи, підвідомчі установи. Необхідно звернути увагу на те, що зазначений закон регламентує не тільки діяльність поліції, а окремі його норми регламентують діяльність МВС Грузії.

Натомість, грузинський закон «Про поліцію» не містить норм, що визначають структурну побудову безпосередньо самої поліції, хоча, як зазначалось вище, поліція – це система установ, не зазначається, що поліція виділена в окремий Департамент або іншим чином відокремлена в системі МВС. Натомість, за ст. 17 закону Грузії «Про Міністерство внутрішніх справ» у структуру МВС Грузії входять відділ патрульної поліції, центральний відділ кримінальної поліції тощо [4]. Міністр визначає загальну стратегію діяльності всієї правоохоронної системи, а також стратегію забезпечення національної безпеки.

Загальну систему Національної поліції України складають центральний орган управління поліції та територіальні органи поліції. У складі поліції функціонують: кримінальна поліція, патрульна поліція, поліція охорони, спеціальна поліція, поліція особливого призначення. Таким чином, у порівнянні з грузинським законом, український Закон «Про Національну поліцію» більш чітко визначає її структуру.

У взаємовідносинах між МВС України та Національною поліцією міністр відповідає за здійснення політики в сфері охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю, розробку стратегії та планування поліцейської діяльності. В той же час закон не передбачає можливість втручання міністра в професійну діяльність поліції. Чи будуть на практиці розподілені обов'язки міністра та Національної поліції, політичного керівництва та професійного керівництва – покаже час.

Порядок фінансування діяльності поліції Грузії передбачає, що утримання поліції здійснюється

за бюджетні кошти, а юридичні особи публічного права, що входять у сферу діяльності МВС – у відповідності із законодавством Грузії. Фінансування органів поліції України також здійснюється за значеним законом за рахунок бюджетних коштів, за виключенням надання послуг суб'єктами публічного права, що також виведені з підпорядкування поліції та перепідпорядковані МВС України.

Дуже схоже вирішуються питання кадрового забезпечення в поліціях двох держав. Стратегічно ставиться питання про повну заміну кадрового складу, відсторонення від правоохоронної діяльності поліцейських (міліцейських) кадрів, які заражені корупцією, створення демократичного, близького до населення, правоохоронного органу.

Прийом на службу, порядок проходження служби в грузинській поліції та звільнення зі служби визначається нормативними актами Міністра внутрішніх справ Грузії. На службу в органи поліції приймаються громадяни Грузії, які досягли 18-річного віку, які володіють державною мовою, які за своїми особистими та діловими якостями, рівнем освіти, фізичної підготовки та стану здоров'я можуть виконувати поліцейські функції. Одночасно визначаються обмеження при прийомі на службу.

На службу в поліцію не приймаються особи, раніше засуджені за вчинення умисних злочинів; особи, які притягаються до кримінальної відповідальності; недієздатні або обмежено дієздатні особи; особи, позбавлені в судовому порядку права займати певні посади; особи, які за медичними показниками не можуть обіймати посади в поліції, які страждають на алкоголізм, наркоманію, токсикоманію, психічні розлади тощо; особи, які пов'язані родинними стосунками з особами, що здійснюють безпосередній службовий нагляд; претенденти на отримання громадянства інших держав.

Підставами для звільнення особи зі служби з поліції є подання особистого рапорту на звільнення, скорочення штатів, ліквідація структурного підрозділу, закінчення строку знаходження в розпорядженні кадрів, по досягненню максимального віку знаходження на службі, за вислугою років, за вчинення дисциплінарного проступку чи набрання чинності обвинувального вироку суду, службового несумісництва, зміни громадянства, в зв'язку з переходом до іншої установи, за станом здоров'я, у випадку визнання особи безвісно відсутньою або померлою, та смертю особи.

Законом передбачено звання поліцейських, гарантії їх соціального та правового захисту.

Дуже схоже вирішуються кадрові питання за Законом України «Про Національну поліцію». На службу в поліцію можуть бути прийняті громадяни України віком від 18 років, які мають повну загальну середню освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, які володіють українською мовою. Вимоги щодо рівня фізичної підготовки для поліцейських та кандидатів, які

вступають на службу до поліції, затверджує Міністерство внутрішніх справ України.

Не може бути поліцейським: особа, визнана недієздатною або обмежено дієздатною; особа, засуджена за умисне вчинення тяжкого та особливо тяжкого злочину, у тому числі судимість якої погашена чи знята у визначеному законом порядку; особа, яка має непогашену або не зняту судимість за вчинення злочину, крім реабілітованої; особа, щодо якої було припинено кримінальне провадження з не реабілітуючих підстав; особа, до якої були застосовані заходи адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією; особа, яка відмовляється від процедури спеціальної перевірки під час прийняття на службу в поліцію, або від процедури оформлення допуску до державної таємниці, якщо для виконання нею службових обов'язків потрібен такий допуск; особа, яка має захворювання, що перешкоджає проходженню служби в поліції.

Поліція України, як і поліція Грузії зберігають мілітаризацію поліцейської системи, про що свідчить збереження поліцейської форми, поліцейських спеціальних звань, що, в принципі, суперечить європейській практиці побудови поліцейських сил.

Закон України «Про Національну поліцію» передбачає також гарантії соціального та правового характеру, але як і Закон України «Про міліцію», відсутні будь-які важелі забезпечення реалізації цих гарантій.

Контроль за діяльністю поліцейських та інших службовців МВС Грузії здійснюється Генеральною інспекцією міністерства, яка підпорядкована безпосередньо міністру. Державний контроль за діяльністю поліції здійснюється на основі парламентського, президентського, урядового контролю, а також прокурорського нагляду в порядку, що встановлений законодавством Грузії.

Закон України «Про Національну поліцію» та інші закони передбачають наявність громадського контролю, контроль Міністра внутрішніх справ за діяльністю Національної поліції та її працівників, а також прокурорський нагляд, який здійснюється Генеральною прокуратурою України та підлеглими їй прокурорами.

Висновок. Підсумовуючи, необхідно зазначити, що Закон України «Про Національну поліцію», незважаючи на існуючі в ньому недоліки, створює правову базу функціонування Національної поліції України. Разом із тим, досвід роботи поліції Грузії свідчить про те, що крім законодавчого забезпечення поліцейської діяльності, визначальну роль відіграють наявність політичної волі керівництва держави в забезпеченні прав та свобод громадян, належного правопорядку в державі, підтримка всього суспільства. Окрім того, реформування однією поліції без реформування суду, прокуратури, органів безпеки, інших державних органів, звільнення їх та всього суспільства від корупції є безперспективним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон Грузії «Про поліцію» від 4 октября 2013 года №1444-Іс. – Режим доступу: <http://www.matsne.gov.ge>.
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII. – Верховна Рада України. – Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
3. Закон Грузії «Про прикордонну поліцію Грузії» від 27 грудня 2006 року (Сакартвелос саканонмдебло мацне № 49, 29.12.2006, ст. 377). – Режим доступу: <http://police.ge/en/ministry/structure-and-offices>.
4. Statute of Ministry of Internal Affairs of Georgia. – Режим доступу: <http://police.ge/en/ministry/structure-and-offices>.